

ÇOCUKLARIMIZIN İSLAM TERBİYESİ NAMAZ, EĞİTİM VE EVLİLİK

Enes *radiyallahu anh*'ten rivayet edilmiş.
Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu-
yurmuşlar ki;

إِضْرِبُوهُ عَلَى الصَّلَاةِ لِسَبْعٍ، وَأَعْزِلُوا [وَأَعْزِلُوا]
فِرَاشَهُ لِتِسْعٍ، وَزَوْجَهُ لِسَبْعِ عَشْرَةَ إِنْ كَانَ. فَإِذَا فَعَلَ
ذَلِكَ فَلْيُجْلِسْهُ بَيْنَ يَدَيْهِ، ثُمَّ لِيَقُلْ: لَا جَعَلَكَ اللهُ
عَلَى فِتْنَةٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

İdribûhü âle's-salâti li seb'in. “Yedi ya-
şına gelince çocukları namaz kılmaya çağırın,
namaza getirin, namaz kıldırın; kılmazlarsa
dövün.”

Yedi yaşında.

Hasif sen kaç yaşındasın?

Dört.

Mahmut sen kaç yaşındasın?

On.

Tamam, yedi yaşındayken namaz kılmaz-
larsa, kılın denilecek, kılmazlarsa dövülecek.
Kılmaları lazım.

Va'zilû firâşehû li tis'in. “Dokuz yaşında-
dayken ayrı yatağa yatırın, yataklarını ayı-
rın.”

Bazen yoksulluktan bir yatağa birkaç çocuk birden yatar ama dokuz yaşına geldi mi artık yatağını ayırmak lazım veya annesiyle yatar, babasıyla yatar filan.

“Dokuz yaşına geldi mi yatağını ayırın.”

a. Çocuğu Ne Zaman Evlendirmeli?

Ve zevvichü.

Zevvicûhü demiyor, tekil. “Ve onu evlendir.” *Li seb'i aşrete in kâne.* “Eğer olgunlaşmışsa on yedi yaşında evlendirin. Eğer adam olmuşsa on yedi yaşında evlendirin.”

Kim var on yedi yaşında olan, parmak kaldırsın. Necati parmak kaldırıyor, Mehmet Ali. Ama *in kâne* diyor, “Eğer olmuşsa; evlenecek durumda, para kazanıyor, her şey tamamsa on yedi yaşında evlendirin.”

Fe izâ feale zâlike. “Bir baba bunu yaptığı zaman.” *Fe'l-yüclishü beyne yedeyhi.* “Önüne çocuğunu oturtsun.” *Sümme yekûl.* “Sonra desin ki.” *Lâ cealeka'llâhu aleyye fitneten fi'd-dünyâ ve'l-âhireh.* “Allah seni bana dünyada da âhirette de imtihan vesilesi, sorgu sual vesilesi, fitne sebebi yapmasın -

veyahut yapmadı, elhamdülillah- daha doğru-
su, yapmasın.”

Demek ki babanın vazifesi, evvela nama-
zı kılmayı öğretmek. Sen müslümansın, Al-
lah’a kulluk etmen lazım, hadi bakalım na-
maz kıl. Yedi yaşında.

“Yedi yaşı, ilkokula başladığı zaman”
demektir, “birinci sınıf” demektir. Yedi ya-
şında başlayacak, dokuz yaşına kadar; birinci
sınıf, ikinci sınıf, üçüncü sınıfa geldiği zaman
artık kılmazsa o zaman dayağı hak ediyor.

Niye kılmıyor, kılsın. Allah’ın emri; niye
tutmuyor? On yedi yaşına gelince de eğer
olgunlaşmışsa evlendirilmesi gerekiyor. Du-
rum müsait, olmuşsa, evlenmesinin şartları
tahakkuk etmişse.

İn kâne. “Olduysa” demek. Veya “olur-
sa” demek, “mümkünse demek” belki de. On
yedi yaşında evlendirilecek.

Bunu yaptığı zaman da diyecek ki; “Dün-
ya ve âhirette sen benim başıma fitne sebebi
olma. Çünkü her şeyini yapıverdim. Artık da-
ha ne istiyorsun? Allah artık seni benden sor-
maz, bak ben sana karşı vazifelerimi yap-
tım.” mânasına.

Bizim en çok dikkat edeceğimiz şeylerden birisi, çocuğa İslâm'ı öğretmek, namazı kıldırmak ama sevdirerek, zorlayarak değil.

Bunun ölçüsü ne?

Her zaman söylüyorum: Sen yokken çocuk evde kaldığı zaman, sen yokken de namazları kılıyorsa tamam, demek ki başarılısın. Ama sen zorlamadığın zaman sen olmadığın zaman kılmıyorsa demek ki takvâyı, ihlâsı öğretememişsin, çocuk gidiyor.

Çünkü sen bu dünyada kalmayacaksın, sen gittikçe ihtiyarlayacaksın, çocuk büyüyecek. Çocuk büyüyünce daha kendi başına buyruk olacak, sen ihtiyarladıkça daha az ona sözün geçer duruma geleceksin; bitti.

Vaziyet fena! Çünkü çocuğuna İslâm'ı sevdirememişsin. Halbuki biz eğer çocuklarımızı iyi terbiye etsek cihana hâkim oluruz, çocuklarımızın terbiyesiyle cihana hâkim oluruz. Evvelallah, Allah'ın izniyle, çocukları iyi terbiye ettiğimiz zaman Avrupa'ya, Asya'ya, Afrika'ya; İslâm her tarafa yayılabilir. Her müslüman çocuğunu korusa, kollasa, yetiştirse iş biter.

b. Müslümanların İnsanlara Çeşitli Davranış Edepleri ve Hikmetleri

İkinci hadîs-i şerîf:

أَطِيبِ الْكَلَامَ، وَأَفْشِ السَّلَامَ، وَصِلِ الْأَرْحَامَ، وَصَلِّ
بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ؛ ثُمَّ ادْخُلِ الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ

Etıbi'l-keîâm ve efşî's-selâm ve sıli'l-erhâm ve salli bi'l-leyli. Ve'n-nâsü niyâmün sümme'dhuli'l-cennete bi-selâm.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'ten rivayet olunmuş ki Peygamber Efendimiz kısa beş öğüt veriyor.

Bir; *etıbi'l-keîâm*, “Kelâmı tayyip söyle. Hoş sözlü, hoş sohbet, tatlı konuşan kimse ol. Konuştuğun zaman tatlı söz söyle, karşı tarafı kırma, güzel konuş.” bir.

Etıbi'l-keîâm.

Etıbi'l-keîâm'ın zıddı nedir?

Sözü güzel söylememek. Küfretmek, kırıcı konuşmak, üzücü konuşmak, dik konuşmak, günah söylemek, haram olan sözleri sarf etmek olabilir.

Etıbi'l-keîâm.

Bir; dilini tut, güzel konuş. Tatlı, güzel, sevimli konuş.

Ve efşi's-selâm. “Sağa sola selâmı da çok ver.”

es-Selâmü aleyküm ve rahmetullah, es-Selâmü aleyküm ve rahmetullah...

Çünkü her selam verişte sevap kazanıyorsun ve dost kazanıyorsun. Selamlaşmadan sonra ahbaplık olur. Bizim Salih iki defa gitti, sonra orada hemen komşu çıktı. Geldi bu sefer, bugün nasılsın, iyi misin, bilmem ne, filan... Bayağı bir ahbaplığı ilerletmiş, güzel.

Selam verdin mi ahbaplık oluyor, ahbaplıktan sonra muhabbet olur, muhabbetten sonra daha güzel şeyler gelişir. İki, bu. Selamı çok vereceğiz. Tatlı dilli olacağız bir, güzel konuşacağız, bir de selam, etrafa ilgi, selamlaşma. The greeting, “selamlaşma.” Çok önemli.

Tabi bunlara da selam vereceğiz, “hello” diyoruz. Zaten bunlar çoluk çocuğa öğretiyorlar, okulda öğretiyorlar; “hello, how are you, good morning, good evening, good day” vesaire bir şeyler öğretiyorlar.

“Hi.. Hi..”

Ama bizimki *es-selâmü aleyküm.*

Bizim *es-selâmü aleyküm*'ümüzün mânası çok ileri ve çok derindir; çünkü ben sana

es-selâmü aleyküm dediğim zaman demiş oluyorum ki; “Allah seni dünyada selamete erdirsin, âhirette de selamet yurdu olan cennete soksun.”

Hem âhiretini hem dünyanı içine alan bir selam söylemiş oluyorum. Halbuki “günaydın, tünaydın” demek, bu mânayı taşımıyor. Çok güzel söz söylemiş oluyorum. *es-Selâmü aleyküm* dediğim zaman; “Allah’ın selâmı, selametliği, huzuru, rahatı, esenliği hem dünyada hem âhirette senin üzerine olsun, hem de selamet yeri olan cennet de senin olsun, oraya da gir.” demiş oluyorum. İkincisi bu.

Tatlı dilli olacağız, sağa sola çok selam vereceğiz.

Hatta Peygamber Efendimiz diyor ki; “Tanıdığınıza tanımadığınıza selam verin. *Selâmün aleyküm* deyin. Ben bu adamlara, kadınlara bakıyorum, yolda gidiyoruz, tıp tıp tıp tıp ben yürüyorum, o tık tık tık tık geliyor, “hello” diyor, yanımdan öyle geçiyor. Tanışmıyoruz.

Demek ki bunların da eğitimlerinde bu var. Tanımadığı bir kimseye bile yolda selam veriyor, öyle geçiyor. Güzel, bizim âdetimiz bu, İslâm âdeti.

“Ben onu tanımıyorum!”

Tanımıyorsan tanışırsın, *selâmün aleyküm* dersin, tanışma olur. İkincisi bu.

c. Sıla-i Rahim

Üçüncüsü; *ve sılı'l-erhâm*. “Akrabalarını ziyaret et.”

Ana tarafından, baba tarafından akrabalar, yakınların, dayın, amcan, halan, teyzen, yeğenin onları ziyaret et, bir.

Ondan sonra yardıma muhtaçsa yardım et, çünkü akrabaya yapılan yardım, başkalarına yapılan yardımdan daha sevaplı. Çünkü sen onlara daha yakınsın; öncelikle senin onlara yardım etmen lazım. Elin adamı gelip de ona yardım etmeden önce senin yardım etmen lazım.

Onun için akrabaya yapılan yardım; sadaka vermek, hayır yapmak, fakirse yardımcı olmak daha büyük sevap kazandırıyor. Bunu da yapacağız. Akrabalarla iyi geçineceğiz.

Ve salli bi'l-leyli ve'n-nâsü niyâmün. “İnsanlar uykuda iken geceleyin kalk, namaz kıl.”

Geceleyin herkes uyurken kılınan namazın adı ne?

Teheccüd namazı. Geceleyin kılınıyor. Sabah namazı artık gece bittikten sonra kılınıyor. Gerçi karanlıkta kılınıyor ama gece namazı, teheccüd namazı. Uykuyu böleceksin, kalkacaksın abdest alacaksın, namaz kılacaksın. Çok sevap; o vakitte namaz kılmak çok sevap.

Sonra Efendimiz diyor ki;

Sümme'dhuli'l-cennete bi-selâm.

Beşincisi emir değil artık temenni; “Sonra da cennete selametle gir.” diyor.

Baş üstüne! Sen emrettikten sonra durur muyum yâ Resûlallah! Cump... Ama o artık “girersin” mânasına, “Böyle yaparsan selametle cennete girersin.” demek oluyor; Allahu âlem.

Zor değil; tatlı konuşmak, tatlı dilli, güleç yüzlü, yumuşak filan...

Bir de bugün bir şey daha dikkatimi çekti. Gittiğimiz yerde boylu poslu, saçları omzunda bir adam yandan bize laf attı. Salih de ona yumuşak cevap verdi, tatlı cevap verdi. “Konuşmalar nasıl?” diye ben yandan takip ediyorum. Sonunda o galiba bizimle biraz dalga geçmek istedi; o mahallede yabancı

olduğumuzu anladı ama Salih de tatlıya bağladı, iş ahbaplığa dönüştü.

“İşte biz burada bir ev bakmaya gelmiştik, inşaallah yine görüşürüz.” diye ayrıldık. Halbuki ters cevaplar olsaydı, belki adam “hani bunlar bizim mahalleye gelmiş yabancı” diye, hani bağırırlar, çağırırlardı. Bizi sakallı, sarıklı görünce tenkit bâbından, belki öyle yapacaktı ama tahminime göre bizim yumuşak muamelemizden dolayı herhalde sevdi.

Bir daha gittiğimiz zaman, Salih onunla yine merhabalaştığı zaman “oo welcome” filan diyecek belki, belki çay bile ikram eder Salih, belli olmaz, Allahu âlem. Bir de bakarsın müslüman oluyor, çok seviyor... Daha öyle pek bir hünerimiz yok.

Var mı içinizde böyle birkaç kişiyi yakalayıp müslüman eden?

İnşaallah yaparsınız.

Var mı Esad?

Sen konuştun konuştun, sonra müslüman oldu.

Öyle mi? Değilken.. Aferin, maşaallah! Gençler çalışın, güzel.

Evet, sözü güzel söylemek zor değil.

Efşi's-selâm, “selâmı yayın” demek, fâş etmek, yaymak.

Mesala sırrı fâş etmek ne demek?

“Yaymak.”

Efşi's-selâm. “Selâmı yayın.”

Tanıdığınıza tanımadığınıza selam verin, muhabbetli bir toplum olsun. Sonra akrabaları gözetin. Ve geceleyin uykuyu, gece uykusunu bölüp teheccüd namazı kılmak. Yatsı namazıyla sabah namazı arası, geceleyin bir ara kılınan namaz; bu da çok sevap.

Bunların hepsini yapabiliriz. En zoru geceleyin kalmak. Sabah bile kalkamıyoruz.

Ama Mahmut kalkıyor, babasını da kaldırıyor. Alkışlayalım... Alkışlı vaaz hiç görülmemiştir dünyanın hiçbir yerinde. Özel bir vaaz bu...

Üçüncü hadîs-i şerîf:

إِصْنَعِ الْمَعْرُوفَ إِلَى مَنْ هُوَ أَهْلُهُ، وَإِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ.
فَإِنْ أَصَبْتَ أَهْلَهُ أَصَبْتَ أَهْلَهُ، وَإِنْ لَمْ تُصِبْ أَهْلَهُ
كُنْتَ أَنْتَ أَهْلُهُ

İsnai'l-ma'rûfi ilâ men hüve ehlihû ve izâ ğayri ehlihî fe in esabte ehlehû esabte

ehlehû ve in lem tusib ehlehû kunte ente ehlehû.

Hız. Ali Efendimiz *radiyallahu anh ve kerremallahu veche*'den rivayet olunmuş ki Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyor:

İsnafi'l-ma'rûfi. "İyiliği yap." *İlâ men hüve ehlühû.* "İyiliğe layık olan kimseye iyiliği yap."

Falanca adam, melek gibi adam, pamuk gibi sakalı var, ihtiyar, kamburu çıkmış, bir de ihtiyar hanımı var evde, kulübede yatıp kalkıyorlar, yağmur yağdığı zaman tenekeler altından aşağı su damlıyor, bilmem ne. Adam beş vakit camiye gidiyor. Buna iyiliği severek yap. Çünkü ehli, belli. Hem namazlı niyazlı, ihtiyarmış hem de fakir fukara, tamam. Hem de dürüst, tatlı dilli, bir hoş amca, pamuk dede gibi filan. Tamam, yap iyiliği.

"Ehil olan kimseye iyiliği yap."

Ve izâ ğayri ehlihî. "İyilik yaptığın kimse ehil olmasa bile."

İsabet edemedin, ehli değil.

Sen iyiliği yaptın.

Fe in esabte ehlehû. "Allah tarafından da sevilen bir insana iyiliği yaptıysan, tamam." *Esabte ehlehû.* "Tam isabet etmişsin,

uygun bir yere iyilik yapmışsın, demektir.” *Ve in lem tusib ehlehû.* “Ehil olmayan bir kimseye iyilik yaptıysan...”

“Ehil olsun.” diye düşünerek yaptın ama tam isabet ettiremedin, yanlış oldu, o adama iyilik yapmaya değmezdi, ciğeri beş para etmezdi ama yapmış bulundun, hata ettin, yanılmışsın, adamın layık olmadığını bilememişsin, iyilik yapmışsın.

Kunte ente ehlehû. “Sen o iyiliğin ehli olursun.”

O iyilik sana döner gelir; o adam layık olmasa bile sen sevabı kazanırsın.

Hadîs-i şerîflerde bunun hikayesi de var:

Eski ümmetlerden adamcağızın birisi; “Bu gece hiç tanımadığım bir kimseye iyilik yapacağım.” demiş. Ve geceleyin karanlıkta önüne gelen bir kimseye; “Al bu parayı, hediyedir, sadakadır.” diye vermiş.

Hadîs-i şerîfte anlatılıyor bu. Şehirde ya ertesi gün söz yayılmış:

“Bu gece birisi bir hırsıza iyilik yapmış.” demişler.

Yolda ya hiç isabet ettirememiş yanlış bir kimseye vermiş. “Karanlıkta önüne geleceğim.” dedi.

Ertesi gün; “Bu gece daha dikkat ediyim.” demiş, gece yine bir iyilik daha yapmış. Tabi o zaman elektrikler yok. Yine söz yayılmış:

“Bu gece birisi, bir kötü kadına, layık olmayan bir kimseye bir iyilik yapmış.”

Amma Cenâb-ı Hakk her yaptığı iyilikten dolayı mükâfâtını vermiş. Çünkü iyi niyetle yapıyor. Onun kötü olduğunu bilmeden yapıyor.

Onun için sen iyiliği yap da ehline isabet ettiysen tamam, ok hedefini bulmuştur, maksat hâsıl olmuştur, iş tamam. Yanlış bir yere yaptıysan, yanlışlık olduysa, hata olduysa, bilememişsen, sen yine sevabı alırsın, o iyilik sana döner, gelir.

d. Maruf (İyilik) ve Münker (Kötülük)

Demek ki biz iyiliği yapmalıyız.

Mâruf “iyilik” demek.

Ama nasıl?

Hem dinin uygun gördüğü iyilik hem de aklın beğendiği. Akılca, dince hoş olan, beğenilen, insanların uygun bulduğu, sevdiği iyiliğe *mâruf* derler. Aklın ve dinin hoş görmediği, böyle şey de yapılmaz ki dediği şeye de *münker* derler.

Müslümanın mârufu yapması ve emretmesi lazım. Yaptırması da lazım. *Emr-i mâruf, el-emrû bi'l-ma'rûf* Arapça tabiriyle. Kötülüğü de, münkeri de yapmaması lazım, bir de yaptırmaması lazım, yapılmasını engellemesi lazım, yapılırsa durdurması lazım.

Beş kişi niyetlenmiş bir adamın yolunu kesiyorlar:

“Bizim mahalleden niye geçiyorsun?” diyorlar.

“E geçiyorum, yol değil mi?” diyor.

“Geçemezsin buradan!” bilmem ne filan, yakasını tutuyorlar, dövecekler. Maksat işte, zulüm yapacaklar.

Sen gidiyorsun; “Ne oluyor ya?” diyorsun “hadi bakalım” diyorsun. Adamlar sana bir bakıyor, bir kişi daha peydah oldu, bir de bakıyor arkandan senin de iki arkadaşın geliyor; kenara çekiliyorlar. Bak kötülüğü yaptırmadı.

İslâm'da kötülüğün yapılmasını engellemek vazife.

İyiliği yapmak ve bir de yaptırmak, gidip söyleyip yaptırmak, teşvik etmek, yapılmasını kolaylaştırmak.

el-Emrū bi'l-ma'rufi. Bir de “Şöyle yapın, böyle yapın.” diye söylemek.

Kötülüğü de yaptırmamak veya kötü olduğunu söylemek, engellemek ve nasihat etmek; o da önemli.

Binâenaleyh, emr-i mâruf nehy-i münkeri de unutmayalım. Kendi ailemize, çoluk çocuğumuza, çevremize vesaireye vesaireye...

Niçin yaşıyoruz?

İslâm'ı öğretmek için, yaymak için, korumak için. Önemli vazifelerimizden birisi budur. Bir toplum emr-i mâruf nehy-i münker yapmazsa Allah o topluma belayı, cezayı umumi olarak indirir; zelzele olur, sel olur...

“E bunların içinde iyi adamlar vardı!”

Vardı ama emr-i mâruf nehy-i münkeri yapmadıkları için azap umumi geldi. Umumi gelir. Hepsi birden ölür. Sonra Allah âhirette iyilerini ayırır, kötülerini cezalandırır. Ama azap umumi gelir. Binâenaleyh, önemli farzlardan birisi olan emr-i mâruf nehy-i münker vazifesini hiç ihmal etmeyelim; dobra dobra, doğru doğru hakkı söyleyelim. Çünkü bazen bakarız ki komşu, çocuklarına haksızlık yapıyor; birisini kayırıyor, ötekisini mahrum ediyor. Komşuya; “Bak bu günahdır; çocukların

arasında adaletle muamele et.” diyoruz.Veya bakıyoruz ki falanca adam melek gibi...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
28 Muharrem 1421 / 03.05.2000
Avustralya

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

